

บทบาทของ สปท. ในการเป็นประธาน ธนาคารกลางของ ASEAN

คุณณัฐรา โทมลาทิน
ผู้ประกาศข่าว บรรณาธิการข่าวอาเซียน
ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ดร.วิโรจน์ สันติประภพ
ผู้ว่าฯ สปท.

ปี 2562 นับเป็นปีสำคัญของประเทศไทยในหลายเรื่อง หนึ่งในนั้นคือ การที่ประเทศไทยได้รับเกียรติให้ทำหน้าที่ประธานอาเซียน ธนาคารแห่งประเทศไทย (สปท.) จึงได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมธนาคารกลางอาเซียน เมื่อวันที่ 2 - 5 เมษายน 2562 ณ จังหวัดเชียงราย BOT พระสยาม MAGAZINE ฉบับนี้ ได้รับเกียรติจากคุณณัฐรา โทมลาทิน ผู้ประกาศข่าวหญิงแกร่ง บรรณาธิการข่าวอาเซียนของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส มาพูดคุยกับ ดร.วิโรจน์ สันติประภพ ผู้ว่าฯ สปท. เกี่ยวกับความสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งประเด็นที่หารือกันในการประชุมธนาคารกลางอาเซียนปีนี้ และความร่วมมือในช่วงที่ผ่านมา

ความสำคัญของอาเซียนต่อเศรษฐกิจไทย

คุณณัฐรา : คนไทยจำนวนมากอาจยังไม่เข้าใจว่า อาเซียนมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับคนไทยอย่างไร ขอให้ผู้ว่าการช่วยอธิบายด้วย

ดร.วิโรจน์ : ปัจจุบันอาเซียนอายุ 52 ปี มีพัฒนาการต่อเนื่องมาเป็นลำดับ เริ่มต้นจากความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นส่วนใหญ่ แต่หลังจากภูมิภาคอาเซียนมีความมั่นคงทางการเมืองมากขึ้น ประเด็นความสนใจจึงเปลี่ยนมาที่เรื่องเศรษฐกิจ และเป็นที่มาของ “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (ASEAN Economic Community: AEC)

วันนี้ ขนาดเศรษฐกิจของอาเซียนรวมกันใหญ่เป็นอันดับที่ 6 ของโลก มีประชากร 600 ล้านคน และที่สำคัญสมาชิกแต่ละประเทศมีลักษณะที่แตกต่างกัน สามารถเป็นพลังเสริมซึ่งกันและกันได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศไทยไม่มีพลังงาน แต่สามารถนำเข้าพลังงานจากเพื่อนบ้าน ประเทศไทยขาดแคลนแรงงานในวัยทำงาน เพราะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าประเทศอื่น แต่ก็ได้ประโยชน์จากแรงงานประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาทำงานอยู่ในประเทศไทย ตัวอย่างเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ถ้าประเทศอาเซียนทำงานร่วมกันลดความเป็นพรมแดนของประเทศลงก็จะสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศสมาชิกอาเซียนโดยรวมได้

“ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” จะช่วยให้การทำธุรกิจ การติดต่อค้าขาย หรือการลงทุนร่วมกันภายในอาเซียนสะดวกมากขึ้น ด้วยต้นทุนที่ถูกลงเสมือนกับค่อย ๆ ลดพรมแดนด้านเศรษฐกิจลง ขณะที่การนำจุดแข็งด้านเศรษฐกิจของแต่ละประเทศมาส่งเสริมซึ่งกันและกัน จะทำให้ผลิตภาพ (Productivity) ของทุกประเทศสมาชิกอาเซียนดีขึ้น ส่งผลให้ศักยภาพเศรษฐกิจของกลุ่มอาเซียนดีขึ้น สุดท้ายก็ย้อนกลับมายังประโยชน์ให้กับธุรกิจไทยและคนไทย

ถ้าดูตัวเลขการส่งออก อาเซียนถือเป็นตลาดส่งออกใหญ่ที่สุดของไทย คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 4 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด นอกจากนี้ “การค้าชายแดน” กับประเทศเพื่อนบ้านถือเป็นกลไก

สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดที่อยู่ตามแนวชายแดนในขณะเดียวกัน คนของประเทศเพื่อนบ้านก็เข้ามาท่องเที่ยวหรือรักษาพยาบาลในประเทศ ซึ่งล้วนส่งผลดีต่อเศรษฐกิจไทยมองไปข้างหน้าความสำคัญของภูมิภาคอาเซียน และความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจในอาเซียนจะยังมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น เราจึงไม่อาจมองข้ามพลังของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไปได้

“ชนะไปด้วยกัน (Win-Win)” โจทย์สำคัญของประชาคม

คุณณัฐรา : การที่นักท่องเที่ยวมาเมืองไทย แล้วใช้จ่ายผ่าน QR Code อาจมีคำถามว่าสุดท้ายใครได้ประโยชน์ หรือการเปิดให้สถาบันการเงินต่างประเทศเข้ามาทำธุรกิจในเมืองไทยก็อาจมีความกังวลว่าผลประโยชน์จะไปตกอยู่กับสถาบันการเงินต่างประเทศหรือไม่

ดร.วิโรจน์ : สิ่งสำคัญเมื่อพูดถึงการรวมกลุ่มกัน คือ เราต้องคิดถึงโจทย์ที่จะ “ชนะไปด้วยกัน” หรือ “Win-Win” เพราะถ้ายังคิดอยู่ในกรอบของการมี “ผู้แพ้-ผู้ชนะ” หรือ “Zero-sum Game” ก็จะทำให้การรวมกลุ่มเกิดขึ้นได้ยาก การรวมกลุ่มของอาเซียนมีความสำคัญ เพราะมีโอกาสสูงที่ประเทศสมาชิกจะ “ชนะไปด้วยกัน” อาเซียนมีประชากรกว่า 600 ล้านคน และเป็นตลาดที่กำลังขยายตัวมาก ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน และกำลังเข้าสู่ “ชนชั้นกลาง” (Middle Class) มีอำนาจซื้อสูง ตัวอย่างเช่น ปัจจุบันไทยมีแรงงานเมียนมามากกว่า 3 ล้านคน การส่งเงินกลับต้องเสียค่าธรรมเนียมค่อนข้างแพง ส่วนหนึ่งเพราะความเชื่อมโยงทางการเงินระหว่างสองประเทศมีจำกัด แต่ถ้าเราร่วมมือกันสร้างความเชื่อมโยงทางการเงินจะสร้างโอกาสทางธุรกิจในลักษณะ “ชนะไปด้วยกันทุกฝ่าย” ทั้งสถาบันการเงินไทย สถาบันการเงินเมียนมา และที่สำคัญ คือ แรงงานเมียนมาที่ทำงานในไทยจะสามารถส่งเงินกลับไปให้ญาติพี่น้องในเมียนมาได้ด้วยต้นทุนที่ถูกลง แล้วเงินเหล่านี้ ส่วนหนึ่งจะกลับมาใช้ซื้อสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย

สปท. กับบทบาทผลักดันการรวมกลุ่มทางการเงินในอาเซียน

คุณณัฐชา : ที่ผ่านมา สปท. มีบทบาทส่งเสริมและผลักดันให้เกิด “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” อย่างไร

ดร.วิสรโก : การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจ จะร่วมมือกันในหลายมิติ ในส่วนที่ สปท. เข้าไปเกี่ยวข้อง คือ การส่งเสริมความร่วมมือทางการเงิน เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจไม่ว่าการค้าขายหรือการลงทุนจะไม่สะดวกถ้าขาดความร่วมมือทางการเงิน

เป้าหมายความร่วมมือในช่วงแรกมีอยู่ 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการรวมกลุ่มในภาคการเงิน (Integration) การส่งเสริมให้พลเมืองในอาเซียนเข้าถึงบริการทางการเงินได้ดี และมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Inclusion) และการส่งเสริมเสถียรภาพทางการเงินในประชาคมอาเซียน (Stability) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำจัด “จุดเปราะบาง” และสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้กับระบบการเงินของทุกประเทศสมาชิก ซึ่งสำหรับการรวมกลุ่มทางการเงินมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในหลายด้าน ตั้งแต่การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายเงินทุน การเปิดโอกาสให้สถาบันการเงินในประเทศหนึ่งสามารถเข้าไปทำธุรกิจในอีกประเทศได้ง่ายและสะดวกขึ้น ตามกรอบความร่วมมือเปิดเสรีในภาคธนาคาร “Qualified ASEAN Bank (QAB)” ซึ่งเป็นการเจรจาทวิภาคีตามความสมัครใจและความพร้อมของประเทศสมาชิกเป็นคู่ๆ ไป เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทยกับธนาคารกลางมาเลเซียที่ได้เจรจาเสร็จแล้ว ในอนาคตธนาคารพาณิชย์มาเลเซียจะขยายธุรกิจมาในประเทศไทยสะดวกขึ้น และธนาคารพาณิชย์ไทยก็จะขยายธุรกิจไปประเทศมาเลเซียสะดวกขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้ ประเทศอาเซียนและจีน เกาหลี ญี่ปุ่น ฮังการี ร่วมมือสร้างกลไกดูแลเวลาที่ประเทศอาเซียนประเทศใดประเทศหนึ่งขาดสภาพคล่องเงินตราต่างประเทศ ดังที่รู้จักกันในนาม Chiang Mai Initiative Multilateralisation (CMIM) ซึ่งจะช่วยรักษาเสถียรภาพระบบการเงินของประเทศอาเซียน

บทบาทของ สปท. ในฐานะประธานธนาคารกลางอาเซียน

คุณณัฐชา : การที่ประเทศไทยเป็นประธานอาเซียนในปีนี้ และ สปท. ต้องรับบทบาทประธานธนาคารกลางของอาเซียน ผู้ว่าการคิดว่าปีนี้จะวางเศรษฐกิจที่ต้องผลักดันคือเรื่องอะไรบ้าง

ดร.วิสรโก : ไม่อยากให้มองระเบียบวาระของอาเซียนเป็นเรื่องปีต่อปี เพราะการประชุมอาเซียนทุกครั้งที่เป็นการวางรากฐานที่ทุกประเทศจะชนะไปด้วยกันในระยะยาว ซึ่งในปีนี้จะให้ความสำคัญใน 4 เรื่อง

เรื่องที่ 1 ASEAN Payment Connectivity

การนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเงินเข้ามาช่วยให้ระบบการชำระเงินในอาเซียนเชื่อมโยงกันมากขึ้น สถาบันการเงินในอาเซียนค่อนข้างตื่นตัวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี และเทคโนโลยีการเงินที่ก้าวหน้าสามารถต่อยอดและช่วยให้การเชื่อมโยงทางการเงินเกิดได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการชำระเงินและโอนเงินระหว่างประเทศ ซึ่งหากทำให้การเชื่อมโยงการชำระเงิน (ASEAN Payment Connectivity) สะดวกทั้งรับและโอนผ่านธนาคารพาณิชย์เดียว หรือใช้มาตรฐานการชำระเงินที่สอดคล้องและเชื่อมต่อกันได้อย่าง QR Code สุดท้ายแล้ว ทั้งภาคธุรกิจและประชาชนอาเซียนก็จะสามารถใช้บริการชำระเงินและโอนเงินภายในกลุ่มอาเซียนด้วยต้นทุนที่ถูกลงและสะดวกมากขึ้น

ในการประชุมผู้ว่าการธนาคารกลางอาเซียนที่เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 4 - 5 เม.ย. 2562 นี้ ได้นำเสนอผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างธนาคารพาณิชย์และ Non-banks ที่จะตอบโจทย์ประชาชนของอาเซียนโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่หลากหลาย อาทิ การนำ Blockchain มาใช้ในการโอนเงินและทำธุรกรรมสินเชื่อการค้าระหว่างประเทศ (Trade Finance) ซึ่งจะช่วยลดขั้นตอน ระยะเวลา และต้นทุนทั้งของธนาคารและลูกค้าที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่หรือแม้กระทั่งการส่งเงินกลับประเทศของแรงงานหรือผู้ที่ทำงานในต่างแดน

การใช้มาตรฐาน QR Code ของไทยก็เป็นตัวอย่างที่ดีที่จะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงการชำระเงินในอาเซียนได้ดีขึ้น เป็นที่น่ายินดีที่ธนาคารกลางก็มาพบปะพูดคุยว่าจะใช้มาตรฐานที่สอดคล้องกันกับประเทศไทย ทำให้ในอนาคต การโอนเงินหรือชำระเงินระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชาผ่าน QR Code จะสะดวกมากขึ้น และค่าธรรมเนียมถูกลง การพัฒนานวัตกรรมทางการเงินเหล่านี้ จะช่วยตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการกลุ่มต่าง ๆ ที่หลากหลาย และจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการเงิน ทำให้การทำธุรกิจและการค้าระหว่างประเทศสะดวกขึ้น ลดต้นทุนให้แก่ผู้ใช้บริการและเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชากรในอาเซียน เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นโอกาสสำหรับกลุ่มอาเซียน และธนาคารกลางควรมีบทบาท

ส่งเสริมให้ผู้ให้บริการปรับตัวได้เร็ว โดยการทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมทางการเงินที่จะลดอุปสรรคจากกฎเกณฑ์กำกับดูแล และผลักดันให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงิน และมาตรฐานกลางที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ (Interoperability)

เรื่องที่ 2 การธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking)

เราจะต้องคิดถึงเรื่อง “การธนาคารหรือการเงินเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking/Finance)” มากขึ้น เรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่ที่กลุ่มประเทศอาเซียนยังตามหลังสหรัฐอเมริกาหรือประเทศในยุโรปที่จะให้ความสำคัญเรื่องสิ่งแวดล้อม ผลข้างเคียงทางสังคม ธรรมชาติ หรือแม้กระทั่งปัญหาคอร์รัปชัน เพราะเรื่องเหล่านี้สถาบันการเงินสามารถเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ปัญหาหลายเรื่องที่เรา กำลังเผชิญมิได้เกิดขึ้นภายในภาคเหนือของเราที่ส่วนหนึ่งได้มาจากประเทศข้างเคียง หรือปัญหาเงื่อนไขในประเทศลาวก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีสถาบันการเงินไทยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการให้เงินกู้ด้วย เพราะฉะนั้น ปัญหาสิ่งแวดล้อม และภาคการเงินเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน เพราะสถาบันการเงินเป็นผู้จัดสรรทรัพยากรทางการเงินหรือทุนในระบบเศรษฐกิจ ถ้าสถาบันการเงินในอาเซียนให้ความสำคัญกับเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ก็จะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนได้ในระยะยาว การขับเคลื่อนเรื่องนี้จะต้องปรับแนวคิดและวิธีปฏิบัติของประเทศอาเซียนให้ใกล้เคียงสอดคล้องกัน โดยหวังว่าในที่สุดแล้วจะทำให้เกิดมาตรฐานของอาเซียนในเรื่อง Sustainable Finance

เรื่องที่ 3 การส่งเสริมการใช้สกุลเงินท้องถิ่น (Local Currency)

ความร่วมมือที่สำคัญมากอีกเรื่อง คือ การส่งเสริมการใช้สกุลเงินท้องถิ่นในการทำธุรกรรมการค้าการลงทุนระหว่างประเทศอาเซียนให้มากขึ้น ตัวอย่างเช่นประเทศไทยกับมาเลเซีย ทั้งสองประเทศมีการค้าที่ค่อนข้างสมดุล สินค้าที่เราส่งออกกับนำเข้ามีมูลค่าใกล้เคียงกัน แต่ในการชำระเงินมักกำหนดราคาในรูปของเงินดอลลาร์ สรอ. หรือ ดอลลาร์สิงคโปร์ ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการแปลงเงินท้องถิ่นเป็นดอลลาร์ สรอ. และแปลงดอลลาร์ สรอ. กลับเป็นเงินท้องถิ่น อีกทั้งในช่วงที่ผ่านมาค่าเงินดอลลาร์ สรอ. ผันผวนสูง และมีแนวโน้มจะผันผวนสูงต่อไป ดังนั้น เมื่อประมาณ 2 ปีก่อน สปท. และธนาคารกลางมาเลเซีย ได้ทำข้อตกลงร่วมกันส่งเสริมการให้เงินริงกิตและเงินบาททำธุรกรรมการค้าและการลงทุน ซึ่งถือเป็นการเพิ่มทางเลือกที่ดีให้กับผู้ประกอบการไทยและมาเลเซียในการลดส่วนต่างจากอัตราแลกเปลี่ยน และช่วยลดความเสี่ยงจากความผันผวนของเงินสกุลหลัก

หลังจากที่ สปท. ตกลงกับธนาคารกลางมาเลเซียแล้ว ธนาคารกลางอินโดนีเซียเห็นว่าเป็นโครงการที่ดีที่เข้ามาาร่วมด้วย และในการ

ประชุมเมื่อต้นเดือน ธนาคารกลางฟิลิปปินส์ได้ลงนามจะเข้าร่วมโครงการด้วยเช่นกัน เรื่องนี้เป็นตัวอย่างความพิเศษของข้อตกลงภายใต้กรอบอาเซียนที่ประเทศใดพร้อมก็สามารถที่จะขับเคลื่อนเดินทางไปก่อนได้

เรื่องที่ 4 การป้องกันภัยทางด้านไซเบอร์ (Cybersecurity)

เรื่องนี้เป็นโจทย์ใหม่ที่กลุ่มประเทศอาเซียนต้องทำงานร่วมกันในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัญหาเรื่องเสถียรภาพระบบการเงินอาจไม่ได้มาในรูปแบบเดิม ความเสี่ยงด้านไซเบอร์สำคัญมากขึ้นเมื่อโลกการเงินเข้าสู่ยุคดิจิทัล โจทย์เรื่องการป้องกันภัยทางด้าน (Cybersecurity) ไซเบอร์ของภาคการเงิน จึงเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ สปท. ร่วมกับธนาคารกลางของประเทศอาเซียนจะช่วยกันผลักดันมากขึ้น ทั้งในด้านความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลกันเวลาที่ประเทศหนึ่งเผชิญภัยไซเบอร์ ไปจนถึงการพัฒนากระบวนการตอบสนองได้เร็ว ต้องรู้ว่าจะจัดการกับปัญหาอย่างไร จากการที่เราร่วมมือกันมากขึ้น แลกเปลี่ยนข้อมูลกันมากขึ้นจะช่วยทำให้ระบบการเงินของอาเซียนมีภูมิคุ้มกัน สามารถป้องกันความเสี่ยงด้านไซเบอร์ได้อย่างเท่าทันมากขึ้น

คุณณัฐชา โกมลวาทิน

ผู้ประกาศข่าวหญิงแกร่ง ผู้ดำเนินรายการ “ที่นี่ไทยพีบีเอส” และบรรณาธิการข่าวอาเซียนของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ผู้มีประสบการณ์ในวงการข่าวที่ยาวนาน ทั้งจาก เนชั่นทีวี สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี และสถานีวิทยุบีบีซีภาษาไทยกรุงลอนดอน